

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

Olympiáda v českém jazyce, 42. ročník, 2015/2016 – školní kolo

I. kategorie

Počet bodů: .....

Příjmení a jméno: .....

Škola: .....

Všechny úkoly se vztahují k následujícímu seznamu pokrmů, který jsme vypsalí z různých jídelních lístků.

Kuřecí nudličky s chilli omáčkou a vařenými brambory

Grilovaná mladá cuketa s masovou směsí gratinovaná sýrem, šnytlíkové brambory, listový salátek

Vepřová panenka s přelivem holandské omáčky se zeleným pepřem a americkými bramborami

Kuřecí ragů na bílém víně podávané s dušenou rýží

Rybí filé s bramborovou kaší, rajčatový salát

Pečené šištičky mletého masa s opečeným bramborem, hořčice, cibule a sterilovaný okurek

1. Vypište z nabídky jídel nespisovné podstatné jméno (užívané v této podobě zejména na Moravě), jehož spisovná podoba je odlišná. Tuto spisovnou podobu napište.

2. Vypište obourodé podstatné jméno, tj. takové, které patří ve spisovné češtině k dvěma různým rodům a má podle nich tvary ve všech pádech.

3. Vypište nespisovné přídavné jméno a nahraďte ho spisovným výrazem stejného významu.

4. Vypište všechna podstatná jména, která musí být jako označení pro příslušné jídlo zdrobnělá, ale v jiném významu mohou vystupovat jako nezdrobnělá. Příslušná nezdrobnělá slova užitě ve větách nebo slovních spojeních tak, aby byl zřejmý jejich význam.

5. a) *Vypište všechna slova, která jsou v češtině nesklonná, přestože patří k ohebným slovním druhům.*

b) *Uveďte dvě nesklonná podstatná jména nevyskytující se v textu a užiňte je ve větách nebo slovních spojeních tak, aby byl zřejmý jejich význam.*

6. *Najděte slovo, které je zapsáno pravopisně chybně, a napište je náležitě.*

7. *Vypište slovo, které je zapsáno pravopisně správně, ale je u něj možná i jiná pravopisná varianta. Napište jednu další přípustnou variantu.*

8. *U některých slov ze zadaného textu poznáme už z jejich pravopisu (zápisu) nebo hláskového složení, že patří mezi slova přejatá. Najděte ve slovech ze zadaného textu čtyři různé takové rysy, popište je a ke každému z nich vypište z textu příslušné slovo.*

Příklad: *Pokud by v zadání bylo slovo medailónky, bylo by správné k němu připojit následující odůvodnění:*

- v domácích slovech se nevyskytuje *ó* (s výjimkou citoslovcí);
- v domácích slovech se nevyskytuje skupina písmen *ai*.

9. a) *Vypište ten z uvedených názvů jídel, který je ze skladebného (syntaktického) a stylizačního hlediska formulován tak, že umožňuje různé interpretace, tzn. lidmi bez zkušeností s naším způsobem stravování by mohl být chápán různě.*

b) *Tyto různé možné interpretace popište.*

c) *Napište, kterou z nich si v praxi vybíráme a proč.*

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce, 42. ročník, 2015/2016 – školní kolo
I. kategorie

Slohový úkol

Říká se: „Nežijeme proto, abychom jedli,“ ale ...

Napište úvahu na dané téma. Doporučená délka 20–25 řádek.

Školní kolo OČJ 2015/2016 – 42. ročník – I. kategorie – řešení:

1. *okurek* – *okurka*

Bodování: za správnou odpověď **1 bod**.

2. *brambor* (m. než.) – *brambora* (ž.)

Určení rodu nevyžadujte.

Bodování: za správnou odpověď **1 bod**.

3. *šnytlikové* – *pažitkové* / *s pažitkou*

Bodování: za správnou odpověď **1 bod**.

4. - **nudličky**; příklady užití: *K obědu budou nudle s mákem.* / *Z nosu mu tekla nudle.* / *Ten pokoj je jako nudle.*

- **panenka**; příklady užití: *Hrála si s mrkací pannou.* / *Krejčovskou pannu jsme koupili přes internet.* / *Ta dívka je ještě panna.*

Bodování: za každé správně vypsání slovo a vhodný příklad – 1 bod;

vypíše-li soutěžící mylně také jiné slovo, odečtete 1 bod (záporné body se nedávají).

Celkem tedy maximálně **2 body**.

5. a) *chilli*, *ragú*, *filé*

b) příklady řešení: *angažmá*, *blues*, *finále*, *promile*; příklady užití: *Tomuto fotbalistovi vyšlo až třetí zahraniční angažmá.* – *Zatancovali si blues.* – *Soutěž už postoupila do svého finále.* – *V krvi neměl ani desetinu promile alkoholu.*

Bodování: a) za vypsání všech tří slov – 2 body;

za vypsání dvou slov – 1 bod;

b) za dvě podstatná jména s vhodnými příklady užití – 2 body;

za jedno podstatné jméno s vhodným příkladem užití – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

6. *ragú*

Bodování: za správnou odpověď **1 bod**.

7. *chilli* – *čili* nebo *čilli* (jako správná odpověď postačuje uvedení jedné náležité podoby);

Uznávejte i: *filé* – *filet* (podle dnes platné kodifikace jde o tvaroslovný rozdíl *filé* neskl. – *filet*, -tu, ale dřívější kodifikace umožňovala výslovnost *filet* [filé]).

Bodování: za správnou odpověď **1 bod**.

8. Příklady možných řešení:

- způsob zápisu, který se odlišuje od některého ze základních pravidel českého pravopisu
  - po pravopisně tvrdých souhláskách (pravopisně tvrdých písmenech) píšeme v domácích slovech *y*: *americký*, *gratinovaný*, *sterilovaný*
- neobvyklá výslovnost písmena/písmen
  - hlásku *č* v češtině nepíšeme jako *ch*: *chilli*
- neobvyklá písmena
  - v domácích slovech (až na výjimky) nepíšeme *f*: *filé*
  - v domácích slovech nepíšeme *g*: *grilovaný*, *gratinovaný*
- neobvyklá skupina hlásek/písmen
  - v domácích slovech se nevyskytuje skupina písmen *ll* reprezentující hlásku *l*: *chilli*

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ

- hlásková skupina *cu* je v domácích slovech neobvyklá, vyskytuje se zpravidla pouze ve slovech zvukomalebných a/nebo expresivních (*cupat, cucat* apod.): *cuketa*
- v domácích slovech se zpravidla nevyskytuje hlásková skupina *šn*, i ta tedy může ukazovat na cizí původ slova: *šnytílkové*
- neobvyklé zakončení slova
  - domácí podstatná jména nekončí na *-é* (nejedná-li se o zpodstatnělá adjektiva jako *mýtné, školné*) ani *-ú* (popř. *-ů*, vychází-li soutěžící ze zápisu v zadání): *filé, ragú*
  - domácí přídavná jména nekončí na *-i*: *chilli*

Uznávejte i jinak strukturovaná řešení, pokud vhodně popisují dané jevy a dokládají je odpovídajícími příklady.

Bodování: za nalezení čtyř a více různých jevů a vypsání vhodných příkladů – 4 body;
za nalezení tří různých jevů a vypsání vhodných příkladů – 3 body;
za nalezení dvou různých jevů a vypsání vhodných příkladů – 2 body;
za nalezení jednoho jevu a vypsání vhodného příkladu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

9. a) *Vepřová panenka s přelivem holandské omáčky se zeleným pepřem a s americkými bramborami*

b) Příklad vysvětlení:

Americké brambory jsou míněny jako příloha k (celému) pokrmu [maso a omáčka s pepřem + jako příloha brambory].

Zvolená formulace však umožňuje i následující interpretace:

- že jsou brambory spolu se zeleným pepřem součástí holandské omáčky [maso a k němu omáčka obsahující pepř a brambory],
- nebo že se k panence s omáčkou podávají americké brambory jako příloha a vedle toho pepř samostatně, popř. jako druhá příloha [maso a omáčka, k nim pepř a brambory].

(Postačuje, když žák uvede správnou interpretaci a jednu nesprávnou interpretaci.)

c) Příklad vysvětlení: Ze zkušenosti víme, že americké brambory jsou příloha, nikoliv ingredience omáčky (popř. že zelený pepř nebývá podáván samostatně), a proto se přikloníme k prvnímu schématu.

Bodování: a) za vypsání příslušného jídla – 1 bod;

b) za výstižné vysvětlení – 2 body, při drobných nedostatcích – 1 bod;

c) za výstižné vysvětlení – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

Celkem tedy maximálně 19 bodů.

10. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti. Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.